

SAŽECI • ABSTRACTS

Razumijevanje uloge zakonâ u Platonovu *Državniku*

SANDRINE BERGES

SAŽETAK: Čini se da Platon u *Državniku* zagovara shvaćanje prema kojemu u odsutnosti istinskog kralja koji će vladati neovisno o zakonima druga najbolja stvar, što se tiče pravedne vladavine, jest strogo pridržavanje postojećih zakona, što god oni bili. Uloga istinskog kralja navodi se kao primjer vrle vladavine u tom smislu što politika ili jurisprudencija koje se zasnivaju na vrlini drže da zakoni ne mogu uvijek pravedno izlaziti na kraj s pojedinačnim slučajevima. No čini se da Platonovo shvaćanje toga što moramo činiti kada ne postoje istinski kraljevi sprječava razumijevanje politike i zakonâ koje se zasniva na teoriji vrline. U ovom članku ispitujem shvaćanje prema kojemu slika istinskog kralja, koji se na pisane zakone oslanja samo iz praktičnih razloga, pruža model za realističnije pozivanje na vrlinu u jurisprudenciji, to jest poštivanje zakonâ koje je spojivo s nepristranošću u onom smislu u kojem to razumije Aristotel.

KLJUČNE RIJEČI: Aristotel, etika vrlina, jurisprudencija, nepristranost, Platonov *Državnik*.

Understanding the Role of the Laws in Plato's *Statesman*

SANDRINE BERGES

ABSTRACT: In the *Statesman*, Plato seems to be advocating that in the absence of a true king who will rule independently of laws, the next best thing as far as just rule is concerned is to adhere rigidly to existing laws, whatever they are. The rule of the true king is given as an example of virtuous rule in the sense that virtue politics or jurisprudence holds that laws cannot always deal justly with particular cases. But Plato's view of what we must do when there are no true kings forthcoming seems to preclude a virtue theoretical understanding of politics and laws. In this paper I will investigate the view that the image of the true king, who relies on written laws for convenience only, provides a model for a more realistic appeal to virtue in jurisprudence, that is, a respect of laws that is compatible with equity, in the sense understood by Aristotle.

KEY WORDS: Aristotle, equity, jurisprudence, Plato's *Statesman*, virtue ethics.

Značenje, klasična logika i semantički realizam

MASSIMILIANO VIGNOLO

SAŽETAK: Tvrdim da postoje dva načina shvaćanja Wittgensteinova slogana da je značenje upotreba. Jedno prihvaća gledište da se pojam značenja mora objasniti na osnovi istinitosnoteoretskih pojmova te je obvezano na epistemičku koncepciju istine. Drugo pojam značenja i istinitosnoteoretske pojmove drži odvojenima te nije obvezano na epistemičku koncepciju istine. Tvrdim da Dummett prihvaća prvo shvaćanje Wittgensteinova slogana. Problemu pristupam tako što raspravljam o dvama Dummettovim argumentima protiv *realističke* istinitosnoteoretske koncepcije značenja: o argumentu iz manifestacije i argumentu za neshvatljivost klasične logike. Ispitujem dijalektiku tih argumenata i pokazujem da počivaju na pretpostavci da se značenje mora objasniti na osnovi istinitosnoteoretskih pojmova.

KLJUČNE RIJEČI: Dummett, istina, upotreba, Wittgenstein, značenje.

Meaning, Classical Logic and Semantic Realism

MASSIMILIANO VIGNOLO

ABSTRACT: I argue that there are two ways of construing Wittgenstein's slogan that meaning is use. One accepts the view that the notion of meaning must be explained in terms of truth-theoretic notions and is committed to the epistemic conception of truth. The other keeps the notion of meaning and the truth-theoretic notions apart and is not committed to the epistemic conception of truth. I argue that Dummett endorses the first way of construing Wittgenstein's slogan. I address the issue by discussing two of Dummett's arguments against the *realist* truth-theoretic conception of meaning: the manifestation argument and the argument for the unintelligibility of classical logic. I examine the dialectic of those arguments and show that they rest on the assumption that meaning needs to be explained in terms of truth-theoretic notions.

KEY WORDS: Dummett, meaning, truth, use, Wittgenstein.

Dužnost umiranja

**ELVIO BACCARINI
MILICA CZERNY URBAN**

SAŽETAK: U suvremenim raspravama o eutanaziji i liječnički potpomognutom samoubojstvu, te odustajanju od tretmana, osim uobičajenih razloga koji se temelje na slobodi i izbjegavanju patnje osobe koja traži ubrzavanje smrti, postoji i teza o dužnosti umiranja. S obzirom na to da je pojedinac ujedno i član zajednice, odnosno da ima obitelj i voljene, nužno je raspraviti o slučajevima kada bolest izaziva značajne teškoće za život njegovih bližnjih. Smatramo kako i pacijentova pravedna prosudba o dužnosti umiranja može biti legitiman kandidat za opravdanje postupaka ubrzavanja smrti, uz nužne preduvjete pravedne društvene podrške pacijentu i dužne skrbi od strane obitelji i društva. U ovom tekstu razlažemo osnovne značajke teze o dužnosti umiranja, izdvajamo prigovore i dajemo smjernice za nastavak rasprave te izražavamo važnost ustanovljavanja društvenih okolnosti i preduvjete za zaštitu pojedinaca.

KLJUČNE RIJEČI: Autonomija, dužnost umiranja, eutanazija, kategorički imperativ, klizeći klin, liječnički potpomognuto samoubojstvo, pravičnost, primarna dobra, recipročnost.

Duty to Die

**ELVIO BACCARINI
MILICA CZERNY URBAN**

ABSTRACT: In contemporary debates on euthanasia, physician assisted suicide and withholding and withdrawing life prolonging treatments, besides commonly used reasons, which are based on presumption of freedom and avoidance of pain, there is also an idea of a duty to die. Given that individuals are also members of society, and that they have families and loved ones, it is necessary to discuss cases when illness causes severe burdens for lives of loved ones. We consider that patient's just assessment of duty to die can be legitimate candidate for justification of procedure of acceleration of death, taken care of necessary conditions of justified social support for patients and necessary aliment from family and society. In this paper we examine main features of duty to die thesis, extract objections, and offer guidelines for continued discussion. We also want to express the importance of establishing social circumstances and preconditions for protecting the individuals.

KEY WORDS: Autonomy, categorical imperative, duty to die, euthanasia, justice, physician assisted suicide, primary goods, reciprocity, slippery slope.

Heuristika sidrenja
MARKO BOKULIĆ
DARKO POLŠEK

SAŽETAK: U članku se opisuju noviji eksperimentalni nalazi vezani uz heuristiku sidrenja kao i modeli koji ih objašnjavaju. Heuristika sidrenja označava jedan od načina na koji ljudi donose odluke u nedostatku informacija i/ili vremena, a podrazumijeva korištenje standarda usporedbe kako bi se došlo do željene procjene. S obzirom na pretpostavljenu široku upotrebu ove heuristike, u članku se istražuju teoretska objašnjenja, razjašnjavaju razlozi zbog kojih je utjecaj te heuristike nedostupan svijesti te kako umanjiti njome izazvanu pristranost u razmišljanju. Osim standardnog nacrtu kojim se ispituje ovaj fenomen opisani su i dokazi prema kojima sidro može vršiti svoj utjecaj i kad se ne dovodi u direktnu vezu s procjenom, čak i kada je percipirano nesvjesnim putem. Najnoviji skup istraživanja pak pokazuje da se heuristika sidrenja, prvotno zamišljena kao jedinstveni mehanizam, zapravo može podijeliti na dva bitno različita procesa. Zaključno se razmatraju kakve bi implikacije ovaj razvoj u istraživanjima mogao imati za područje socijalne kognicije općenito.

KLJUČNE RIJEČI: Heuristika sidrenja, donošenje odluka i procjena, nedovoljna prilagodba, nesvjesno procesiranje, pristranosti, selektivna dostupnost, socijalna kognicija, udešavanje.

Anchoring Heuristic
MARKO BOKULIĆ
DARKO POLŠEK

ABSTRACT: The article is a summary of recent experimental data on anchoring heuristic and models that seek to explain it. Anchoring heuristic represents one of the mechanisms of decision making in situations of limited information or time, by using a comparison standard called – an anchor. Given the supposed wide usage of this heuristic, authors explore the unconscious character of the heuristic and ways of making its biasing effects less prominent. Apart from the standard experimental design in which anchor is directly connected to the judgment in question, evidence shows that people can be anchored indirectly, even when the anchor is perceived unconsciously. Newest data show that anchoring effect should be explained by two distinct processes. In the concluding remarks, authors consider broader implications of anchoring for the field of social cognition.

KEY WORDS: Anchoring heuristic, biases, insufficient adjustment, judgment and decision making, priming, selective accessibility, social cognition, unconscious processing.

Benacerraf o matematičkom znanju**VLADIMIR DREKALOVIĆ**

SAŽETAK: Uzročna teorija znanja iskorištena je od strane nekih teoretičara koji su se, baveći se filozofijom matematike, dotakli teme matematičkog znanja. Neki od njih govore o nužnosti uzročnog uvjeta za opravdanje, čime se stvaraju uvjeti za obnavljanje starog sukoba empirista i racionalista. Uzročna teorija je, isticanjem uvjeta uzročnosti kao nužnog za opravdanost, dala poticaj suvremenim empiristima da krenu čak i na do tada nedodirljive spoznajne temelje matematike. Međutim, u kom smislu možemo govoriti o opravdanosti kao uzročnosti kad je riječ o matematičkom znanju? Da li uzročnošću-čulnošću možemo opravdati matematički iskaz $2+2=4$? Je li nam za znanje tog iskaza neophodna čulnost, vizualna predodžba jabuka ili klikera koje zbrajamo na našim prvim satovima matematike u školi? Stoje li stvari isto i s iskazom da se kroz bilo koje dvije točke može povući točno jedan pravac, ili da je zbroj kutova bilo kojeg trokuta kut čija je mjera jednaka zbroju mjera dvaju pravih kutova? Iako je u ovom radu, uglavnom, dan pregled stavova autora koji pokušavaju govoriti o primjeni uzročne teorije u shvaćanju matematičkog znanja, ideja koja se podržava u njemu jest da je znanje, iskazano matematičkim tvrđenjem, dobiveno i preneseno dokazom. Dokaz, sam po sebi, jamac je istine. On nas uvjerava u točnost matematičkih tvrdnji. Dokazujući spoznajemo. Najveći dio onoga što znamo (tvrdimo) zasnovano je dokazom na prethodnim znanjima (tvrđenjima). Zbog prethodnog možemo reći da je znanje u matematici po svojoj prirodi drugačije od znanja u empirijskim znanostima, to jest da ne iziskuje uzročnu vezu koja se smatra nužnim uvjetom za znanje u tim znanostima.

KLJUČNE RIJEČI: Benacerraf, dokaz, matematika, uzročnost, znanje.

Benacerraf on Mathematical Knowledge**VLADIMIR DREKALOVIĆ**

ABSTRACT: Causal theory of knowledge has been used by some theoreticians who, dealing with the philosophy of mathematics, touched the subject of mathematical knowledge. Some of them discuss the necessity of the causal condition for justification, which creates the grounds for renewing the old conflict between empiricists and rationalists. Emphasizing the condition of causality as necessary for justifiability, causal theory has provided stimulus for the contemporary empiricists to venture on the so far unquestioned cognitive foundations of mathematics. However, in what sense can we speak about the justifiability as causality when it comes to mathematical knowledge? Can we justify the mathematical statement $2+2=4$ by means of causality-perceptibility? Do we need perceptibility, a visual image of apples and marbles we add up in our first mathematics lesson, in order to know that statement? Does the same go with the statement that any two points

can be joined by a straight line, and that the sum of angles in any triangle is the angle the measure of which equals the sum of the measures of the two right angles? Even though the major part of this article offers a review of the attitudes of various authors who endeavor to discuss the application of the causal theory to the problem of understanding of mathematical knowledge, it advocates the idea that knowledge expressed in a mathematical statement is acquired and transmitted by evidence. Evidence is by itself a guarantee of truth. It convinces us of the accuracy of mathematical truths. Proving, we find out. The greatest part of what we know (claim to know) is based on evidence of the previous knowledge (claims). Due to the previous knowledge, we can say that knowledge in mathematics is in itself different from the knowledge in empirical sciences, i.e. it does not require causal relation that is considered necessary condition of knowing in those sciences.

KEY WORDS: Benacerraf, causality, evidence, knowledge, mathematics.